

«La Mare de Déu és font de vida»

El filòsof Joaquín Campos Herrero és l'autor del llibre «De la diosa a María»

Miquel Àngel Codina

Joaquín Campos Herrero, catedràtic de Filosofia, és doctor en Antropologia Filosòfica per la Universitat de Barcelona. És autor de nombrosos articles en revistes especialitzades i de diverses obres al voltant de la psicologia de la vida quotidiana. El seu darrer llibre és *De la diosa a María. Una aproximación desde la teoría de los arquetipos*, editat per Publicacions de l'Abadia de Montserrat.

Quins són els objectius fonamentals del llibre?

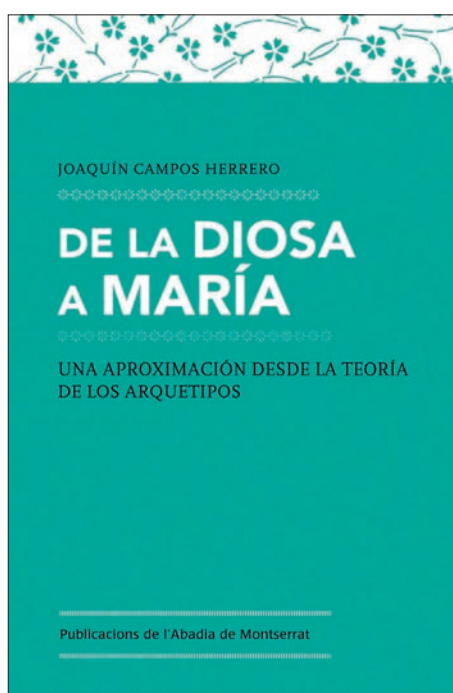
Els objectius giren al voltant d'un eix bàsic: oferir la possibilitat d'una lectura del culte marià a través de la teoria dels arquetips, segons el pensament de Carl Jung. «Naixem amb un esquema; som un esquema», afirma Jung amb insistència. Som una estructura natural i pròpia que ha estat preestablerta genèticament. Recolzat en un profund estudi de la història de les religions, la mitologia i altres continguts relatius a l'ordre de l'acció creadora, va arribar a reafirmar-se en la convicció que existeix un àmbit creador inconscient que roman sempre operatiu; un fons comú del qual participa tota la humanitat, «capaç de preprogramar la més genuïna realitat de l'home». Aquest fons comú ha fet ressorgir sempre, en temps i llocs diferents, versions reiterades dels mateixos temes, similars vivències i sentiments en relació amb les qüestions nuclears de la nostra existència.

A quina mena de públic va adreçat aquest assaig?

El text deriva d'una tesi doctoral que em va dirigir el doctor Francesc Gomà i que presentem sota el títol *Arquetipo materno y universo religioso*. Lògicament, les característiques d'una tesi no són útils per a una obra de divulgació. Aconsellat per uns amics monjos de Montserrat, vaig decidir extreure de la tesi els continguts fonamentals i presentar-los als possibles lectors sense cap mena de sinuositats intel·lectuals. Vaig buscar que la lectura fos fàcil i amable, a fi que estigués a l'abast de qualsevol persona, amb una preparació comuna, interessada en el diàleg entre la religió i la ciència. El text evita intencionadament una lectura feixuga, prescindeix de notes al marge —substituïdes per un altre sistema per als qui vulguin aprofundir— i afegeix una redacció elegant, jalonada amb cites de gran sensibilitat poètica que encara en fan una lectura més amable.

Vostè dedica tot un capítol a l'arquetip de mare. Podríem dir que es tracta del cordó umbilical que ens lliga a la vida?

Efectivament. La idea de la maternitat ens arriba a cadascú en relació amb la pròpia mare. La mare és en primer lloc un vas de transformació en què es genera una nova vida; però existeix també una constel·lació de realitats vinculades a ella: la mare és amor de pura gràcia, impuls que

procura l'escalf protector, font d'alimentació i de creixement; entrega abnegada i donació; també aquella tendresa que, ajustada a la fragilitat del fill, com a actitud intencionada és capaç d'amarar cada gest afectuós, cada mirada, cada paraula... la mare és principi original no únicament

altra manera. És un tema preciós que hem tractat al llibre. Per a Jung, «mare», o «la maternitat» literalment, és la «forma que conté tota la vida», el món de l'inconscient com a matriu oculta de creació; món d'ombres i profunditats insondables que acullen foscos secrets i que, malgrat això, produeix un enverinament seductor, un embadalliment agredolç que no permet evasió. També, tot el que suposa tendresa activa, oblativa i continuada, embadallida en l'escalf protector i l'experiència d'una dolça bondat; els llocs relacionats amb el renaixement, el fluir de la vida o la màgica transformació de les formes i els estats; tot el que es mou sota qualsevol expressió de fecunditat, alimenta, sosté i atorga el creixement. I en sentit més sublim, la saviesa com a judici, seny, prudència, autoritat fascinant i alçada espiritual que està més enllà de l'enteniment.

El culte marià té en el cristianisme una rellevància transcendental com a relatiu a la mare del Fill de Déu. Què destacaria d'aquesta dimensió materna de Maria?

La devoció per la Mare de Déu és una de les grans fites —si no la principal— de la història d'Occident. Des d'un primer moment, la seva ombra es va projectar enfosquant les deïtats que, com Isis, Cibele, Ishtar i tantes altres havien representat la imatge divinitzada de l'arquetip de mare. Maria ha desvetllat una forma de pietat acolorida amb tonalitats emocionalment molt marcades. A través d'una dilatada història veiem concórrer en la seva figura un lot de significats especials, capaços d'arrel·lar-la en la realitat més íntima i les esperances més profundes del gènere humà. El món de les tradicions seculares, les més diverses literatures o la història de l'art en donen compte. Els símbols sota els quals, per exemple, se'ns ofereix a les lletanies transmeten de forma diàfana una imatge de la Senyora proveïda com la concepció més sagrada i sublim de l'arquetip. Ella és font de vida, rosa mística, arca de la nova aliança, torre d'ivori... tots els epítets que sobre seu fan recaure els Pares Apostòlics, els sants i lírics poetes són revelació de la seva grandesa. Maria és —no ens cansem de repetir-ho— la manifestació de l'arquetip elevada a l'esfera del més sagrat, tal com a Mare de Crist i Mare del nou *ethos* cristià.

de la criatura, sinó de cada impuls, potenciadora de la delicadesa, la fragilitat i la necessitat de protecció. La maternitat, capaç de sembrar, desenvolupar i renovar la vida, sostenidora i distribuïdora de cura, s'ha anat construint a tot arreu com un principi reverenciat, del qual depèn l'ésser humà en els anhels més íntims i significatius.

Aquest arquetip va derivar, amb el temps, en divinització. Com va ser aquest procés?

La importància de la maternitat està gravada a foc al cor humà. La vida clama per la maternitat. La idea de «mare» està sota cada impuls que regeix l'existència. L'experiència de tot el que ella significa devia resultar encisadora des d'un primer moment; tant és així que, de cara a les seves funcions, se la va aureolar amb un caràcter sagrat, tal com ho van ser les forces que l'home primitiu va començar a contemplar com a fascinants, fatals i totpoderoses. Més enllà de la pròpia mare, la idea de la maternitat es va constituir com un principi reverenciat. No podia ser d'una altra manera. Una força misteriosa i potent encoratjava i regia la vida. Una *Magna Mater*, des de l'esfera de la divinitat, es projectava desvetllant un nou batec a la vegetació, la terra, les fonts i manantials... sobre la faç de la terra, en fi, fent brollar brots de vida.

L'arquetip de mare ha generat nombrosos símbols, oi?

Efectivament. No podia ser d'una